

N:o 16.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 Febr. 1880, kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående försäljning af kronans andel i den till häradsskrifvarebostället Alby N:o 1 och frälsehemmanet Alby N:o 2 gemensamt hörande qvarnlägenhet; Gifven Stockholms Slott den 23 Januari 1880.

Med det sedan midfastan 1865 till statsverket indragna och för dess räkning på 20 år utarrenderade häradsskrifvarebostället $\frac{5}{8}$ mantal Alby N:o 1 i Söderby Carls socken af Stockholms län är förenad eganderätt till hälften af en mjölqvarn med vattenfall, hvori andra hälften tillhör det under fideikommisssegendomen Wernberg lydande frälsehemmanet Alby.

Ifrågavarande qvarn, anlagd å norra sidan af det från sjön Erken ledande vattendrag, arrenderades före häradsskrifvareboställets indragning till statsverket, enligt särskilda aftal med boställshafvaren och innehafvaren af Wernbergs fideikommiss, af Riksdagsmannen Gustaf Larsson i Stensta, hvilken, med upplåtarnes begifvande, nedref qvarnhuset och flyttade det till qvarnen hörande stenpar till en högre upp i vattendraget å det honom tillhörande hemmanet Rönbol belägen qvarn. För vinnande af bättre aflopp från sistnämnda qvarn blef, jemväl efter öfverenskommelse med boställets och fideikommissets innehafvare, den mellan Rönbols och Alby qvarnställen i många bugter framflytande strömfåran igenlagd och nytt aflopp upptaget öfver Alby utjord, i sammanhang hvarmed egout-

byte och rågångsreglering egde rum mellan hemmanet Rönshol och Alby by, hvilken förrättning år 1855 afslutades.

På yrkande af häradsskrifvareboställets förste arrendator, häradsskrifvaren P. Lundberg, förpligtade väl Lyhundra häradsrätt genom utslag den 18 December 1866 Gustaf Larsson att sist före den 1 December 1867 hafva vid Alby gamla qvarnplats i laggilt skick och till förut varande storlek uppfört ny qvarnbyggnad med dam och erforderlig inredning, äfvensom att hafva dit inflyttat det qvarnen tillhörande stenpar, vid äfventyr att arbetet eljest finge på Gustaf Larssons bekostnad af Lundberg mot lega verkställas; men detta arbete kom dock icke till utförande vare sig under den tid till den 14 Mars 1868 bostället innehades af Lundberg eller under hans närmaste efterträdares arrendetid, lika litet som verkställighet deraf följde, sedan Gustaf Larsson år 1874 fått arrenderätten till bostället på sig öfverlåten, ehuru vid den af- och tillträdessyn, som då egde rum, synerätten ålade Gustaf Larsson att före utgången af år 1875 hafva fullgjort Häradsrättens omförmälda utslag, vid äfventyr att detsamma eljest blefve på hans bekostnad genom kronans försorg verkställt.

I September 1874 begärde Gustaf Larsson hos Kongl. Maj:t att få köpa kronans andel i qvarnen för 1,800 kronor; men, sedan fideikommissets då varande innehafvare, hörd öfver ansökningen, erinrat, att genom försäljning af kronans hälft i qvarnen fideikommissets egare skulle lida intrång i dispositionen öfver sin andel deruti, och Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium, under anförande att den del af arrendet för bostället, som belöpte å qvarnen, utgjorde fem procent ränta å ett kapital af 2,551 kronor 20 öre, vid hvilket förhållande köpeanbudet vore oantagligt, samt att lämpligt syntes det qvarnen för krono- och frälsehemmanens räkning i ett sammanhang försålles, hvilket dock borde ske å öppen auktion och närmare arrendetidens slut, afstyrkt ansökningen, blef densamma genom resolution den 11 Februari 1876 af Kongl. Maj:t afslagen.

Efter Gustaf Larssons sedermera inträffade död hafva hans sterbhusdelegare, hvilka i Juni 1877 af kronofogden i orten erhållit föreläggande att, som dåmera genom undersökning på stället af dertill förordnad landtmätare ovissheten om platsen för den gamla qvarnen blifvit undanröjd, inom utgången af Juli månad sistnämnda år fullgöra Häradsrättens utslag om qvarnens återställande, förnyat ansökningen att få köpa kronans andel i qvarnen, för hvilken nu erbjudits en köpeskilling af 4,000 kronor; och hafva sterbhusdelegarne, bland hvilka en, landtbrukaren A. B. Selin fått arrenderätten till häradsskrifvarebostället med tillhörande del i qvarnen

på sig öfverlåten, till stöd för ansökningen anført: att i följd af det år 1855 verkställda egoutbytet den plats, hvarest Alby qvarn varit uppförd, numera tillhörde hemmanet Rönshol; att för vattnets ledande tillbaka till det gamla qvarnstället blefve nödigt att till en längd af 250 fot upptaga den förra strömfåran, hvaraf rubbning skulle föranledas i det verkställda egoutbytet och egor, tillhörande såväl häradskrifvarebostället som frälsehemmanet Alby, blifva vattendränkta; att till Alby qvarn endast hört hälften af det vattenfall, hvarmed densamma drifvits, hvaremot återstående hälften i vattendraget tillhört Rönshols hemman för en å dess sida om vattendraget uppförd, numera utrifven qvarn, och att, derest nämnda hemmans egare begagnade sin rätt att å Rönshols strand uppföra dess gamla qvarn, vattentillgången i strömmen, hvilken genom sjön Erkens sänkning betydligt minskats, skulle blifva otillräcklig för båda qvarnarnas samtida drifvande; samt att i öfrigt Alby qvarn, om den återuppfördes, såsom afsedd allenast för ett par stenar, icke skulle kunna uthärda täflan med den nu befintliga qvarnen å Rönshol och den icke långt nedanför belägna Kallösa qvarn, hvilka hvardera hade fyra par stenar.

Med anledning af sökandenas uppgift om den gamla qvarnplatsens belägenhet har förste landtmätaren i länet upplyst, att det gamla utmålet för qvarnen numera befunde sig dels inom hemmanet Rönshols område och dels i den för Alby skifteslag gemensamma strömmen, samt att för vattnets ledande till qvarnstället erfordrades upptagande af nytt aflopp, 110 fot öfver Alby och 120 fot öfver Rönshols mark, hvilken åtgärd likväl skulle föranleda stora kostnader och genom sönderstyckning af Alby egor medföra men för deras brukande.

Så väl förste landtmätaren som vederbörande kronofogde och häradskrifvare, hvilka jemväl blifvit öfver ansökningen hörde, hafva ansett den erbjudna köpeskillingen hög och på det sätt tillstyrkt bifall till ansökningen, att kronans del i qvarnen måtte få å offentlig auktion utbjudas med tillträdesrätt den 14 Mars 1885, då nuvarande arrendet utgår, samt, i händelse härvid högre anbud ej skulle erhållas, än det nu af sökandena afgifna å 4,000 kronor, detta senare anbud antagas; varande likväl af bemälda tjänstemän erinradt, att, på det fideikommissinnehafvarens rätt måtte tillbörligen ses till godo, försäljningen borde ega rum först sedan sig visat, om fideikommissinnehafvaren sökte tillstånd till afyttrande af fideikommissets del i qvarnen, och, der sådant tillstånd erhöles, i ett sammanhang för kronans och fideikommissets räkning.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län har tillstyrkt godkännande af sökandenas anbud såsom enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt nöjaktigt, men, för den händelse detsamma icke funnes omedelbart kunna antagas, hemställt, att kronans del i qvarnen måtte säljas å auktion med vilkor att köpeskillingen ej finge understiga 4,000 kronor, och jemväl Kammarkollegium har, ehuru under framhållande att det i visst hänsende syntes lämpligt, att qvarnen blefve i sin helhet och å offentlig auktion till den högstbjudande försåld, likväl, då det nu gjorda anbudet, enligt samtliga vederbörandes yttrande, vore att anse för fullt nöjaktigt och, med fästadt afseende jemväl å hvad i öfrigt förekommit, tillstyrkt samma anbuds antagande, helst fideikommissinnehafvarens lagliga rätt enligt Kollegii förmenande icke kunde anses derigenom förnärmad.

Slutligen har äfven fideikommisset Wernbergs nu varande innehafvare genom dess förmyndare lemnats tillfälle att öfver ansökningen sig yttra, hvarvid förmyndaren under erinran om de väsentliga olägenheter, som skulle uppstå för fideikommisset, i händelse kronans andel i qvarnen ensamt för sig såldes, hemställt, att densamma endast gemensamt med fideikommissets del måtte föryttras; och har ny framställning i enahanda syfte den 19 innevarande månad blifvit af förmyndaren gjord, sedan genom Kongl. Maj:ts utslag den 5 December 1879 tillstånd meddelats fideikommissinnehafvaren att, derest i vederbörlig ordning blefve bestämdt, att kronans hälft i qvarnen skulle försäljas, i sammanhang med en sådan försäljning och enligt de bestämmelser, som därför komme att stadgas, föryttra fideikommissets andel i samma qvarn, qvarnställe och vattenfall jemte dermed förenade rättigheter till det pris, hvartill kronans andel blefve försåld.

Med afseende å hvad i ärendet blifvit upplyst, finner Kongl. Maj:t det vara till fördel för kronan, att dess andel i oförmälda qvarnlägenhet blifver till skäligt pris försåld; och då det synes af billighet påkalladt, att fideikommissets innehafvare beredes tillfälle att gemensamt med kronan afyttra sin andel i qvarnen, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen, *dels* att den till häradskrifvarebostället Alby hörande hälft i Alby qvarn, qvarnställe och vattenfall med åtföljande rätt att genom Gustaf Larssons sterbhusdelegare få qvarnen återuppbyggd och qvarndammen återstald må, gemensamt med fideikommissets andel i qvarnen, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas, att tillträdas den 14 Mars 1885 och emot ett pris, icke understigande 4,000 kronor för kronans andel,

samt under de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t kan finna lämpligt för försäljningen bestämma; *dels ock* att den köpeskilling, som för kronans andel i qvarnen erhålles, må få användas på enahanda sätt, som blifvit föreskrifvet angående medel, hvilka inflyta genom försäljning af smärre kronolägenheter enligt Kongl. Brevet den 29 Maj 1874.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Hans Forssell.

*Utdrag af Protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 23 Ja-
nuari 1880.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: *Almqvist*,
Herr *Thyselius*,
Lovén,
Friherre *von Otter*,
Forssell,
Rosensvärd,
von Steyern och
Malmström.

6:o.

Departementschefen Statsrådet *Forssell* föredrog härefter en af sterbhusdelegarne efter aflidne riksdagsmannen *Gustaf Larsson* i *Stensta*, *A. B. Selin*, *C. P. Andersson* med flere i underdånighet gjord ansökning att mot en köpeskilling af 4,000 kronor få köpa den f. d. häradsskrifvarebostället $\frac{5}{8}$ mantal *Alby* N:o 1 i *Söderby Carls* socken af *Stockholms län* tillhörande hälften af en mjölqvarn med vattenfall, hvori andra hälften tillhörde det under fiedeikommisssegendomen *Wernberg* lydande frälsehemmanet *Alby*;

Öfver hvilken ansökning, efter det kronofogden och häradsskrifvaren i orten, t. f. förste landtmätaren J. A. Wallqvist samt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet underdåniga utlåtanden afgifvit, äfvensom förmyndaren för innehafvaren af Wernbergs fideikommiss sig yttrat, Kammarkollegium med infordradt underdånigt utlåtande inkommit.

Med afseende å hvad i ärendet blifvit upplyst fann Statsrådet det vara till fördel för kronan, att dess andel i omförmälda qvarnlägenhet blefve till skäligt pris försäld; och då det syntes af billighet påkalladt, att fideikommissets innehafvare bereddes tillfälle att gemensamt med kronan afyttra sin andel i qvarnen, tillstyrkte Statsrådet, att Kongl. Maj:t ville föreslå Riksdagen:

dels att den till häradsskrifvarebostället Alby hörande hälft i Alby qvarn, qvarnställe och vattenfall med åtföljande rätt att genom Gustaf Larssons sterbhusdelegare få qvarnen återuppbyggd och qvarndammen återställd måtte, gemensamt med fideikommissets andel i qvarnen, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas, att tillträdas den 14 Mars 1885 och emot ett pris, icke understigande 4,000 kronor för kronans andel, samt under de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt för försäljningen bestämma;

dels ock att den köpeskilling, som för kronans andel i qvarnen erhöles, måtte få användas på enahanda sätt, som blifvit föreskrifvet angående medel, hvilka inflöte genom försäljning af smärre kronolägenheter enligt nådiga brefvet den 29 Maj 1874.

Hvad Statsrådet sålunda tillstyrkt, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla.

Departementschefen uppläste härefter ett, under förutsättning af bifall till omförmälda underdåniga hemställan, i förväg uppsatt förslag till nådig proposition;

och befalde Kongl. Maj:t att, i enlighet med berörda, detta protokoll bilagda förslag, proposition skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Hans Wachtmeister.